

Daniel qillqa - Pachak pichqa chunka pusaqniyuq kaq número

Rikch'ariyninta qhawachiy: Danielpi llakikuy p'unchaykunata entiendenapaq

Jeff Pippenger

2024-03-25

Persiapa rey Ciroq kimsak watapi, huk asuntoqa Danielman sut'inchasqa karqa, paypa sutintaq Beltesasar nisqa karqa; chay asuntoqa cheqaqmi karqa, ichaqa señalasqa tiempunqa unaymi karqa. Paymi chay asuntota entienderqa, rikuchisqa musquypa nisqantapas allinta yacharqa. Chay p'unchaykunapi ñoqa Danielqa kimsa hunt'asqa semanakunata llakikuspam karqani. Mana mikurqanichu misk'i t'antata, nitaj aychapas ni vinopas simiyman hamurqachu, nitaj wiksayta llipichirqanichu imaynapipas, kimsa hunt'asqa semanakuna junt'akunaykama. Ñawpaq killaq iskay chunka tawa p'unchayninpi, hatun mayu Hiddekel nisqapa patanpi kashaspay. Daniel 10:1–4.

Apocalipsis qillqap chunka hukniyuq kaqpi rikuchisqa kinsa p'unchaw kuskan simbólicota kamachkaptin, iskay testigokuna ñanpi wañusqa kashaqtinku, huk “imapas” Beltesazarman rikuchikun. Ñawpaqtaqa payqa “rikuyta” (mareh) entiendisqaña karqan, imaraykuchus isqonñiqin kaqpi Gabriel hamuspaña chay rikuyta entiendenapaq yachachirqan.

Ari, mañakuypi rimashaqkama, qallariypi rikurqani chay qhari Gabrielpas, usqhaylla phawarispa, chayamuwarqan ch'isi ofrendapa pachasninpi. Hinaspan yachachiruwana, rimapayaruwana, nispan: “Daniel, kunanmi llusqsimuni qanta yachayta hinaspa entiendenaykita qoyaykuspa. Qampa mañakuyniykikuna qallariyninmanta kamachikuy llusqirqan, hinaspan hamuni qanta rikuchinaypaq; anchata munasqa kanki chayrayku. Chaymi kay asunto-ta entiendenayki, hinaspa rikuyta unanchanayki.” Daniel 9:21–23.

“Runa Gabriel, payta” Daniel “qallariypi rikuypi rikurqan,” nisqaqa “chazon” nisqa rikuyta rimachkan, profetik historiapa rikuynta; chayqa rimachkarqan Gabrielpa Danielman Bibliamanta profeciapi qhapaqkunaq rikuynta pusaq kaq t'aqapi sut'inchasqanmanta. Ichaqa “rikuy,” mayqinta Daniel chaymantaraq isqon kaq t'aqapi yuyaymanan karqan, chayqa “mareh” nisqa, rikch'akuypa rikuy karqan. Chaymanta Gabrielqa iskay waranqa kimsa pachak watapa profecianta historiapi imayna rakisqa kasqanta Danielman qon.

Qanchis ñiqin capítuloqa Dariopa huk watanpi hunt'akusqa karqan. Beltesazzar “qhawasqanta entiendirqani” nispa rimaptin, “Ciroqa kinsa ñiqin watanpi”, payqa iskay watañanmi “mareh” qhawasqata entiendirqan. Beltesazzar “chay p'unchaykunapi” llakikuypi imata entiendirqan chayqa “ima” karqan, chayri hebreo simipi “dabar” nisqa simim; chaytaq unay karqan, imaraykuchus churasqa tiempoqa iskay waranqa pichqa pachak iskay chunka watayuy karqan.

Danielqa ñanmi wakin “imapas” entienderqaña karqan, payqa ña Levitico iskay chunka soqtayuyta, tawaq ñiqinpi kachkan hina, qhapaq mañakuyta rurasharqan, chaymi “imapas” mañakuyqa. “Qanchis kuti” nisqaman aswan yapasqa k'anchay karqan, chayta Beltesazzarqa

iskay chunka hukniyuq p'unchay llaqukuypi entienderqan; hinaspa chay llaqukuy p'unchaykunapi “qanchis kuti” nisqapi yapasqa k'anchayqa, 1856 watapi “qanchis kuti” nisqaman yapasqa k'anchayta rikch'achirqan. Milleritakunaqa ñawpaqmantapuni “qanchis kuti” nisqata yacharqankuña, imaraykuchus willakusqankuña karqan; ichaqa huk yapasqa k'anchaymi kanqa karqan paykunata pruebananpaq, paykuna historiankupi chiqan chay pachapi, maypachachus Filadelfiamanta Laodicea kuyuy-man tikrarqanku.

Belteshazzarpa llakikuy p'unchayninkunaqa kikinchasqa kanku profétic historiwan, maypachachus Filadelfiamanta kuyuyqa Laodiceamanta kuyuyman tikrasqa karqa 1856 watapi, chaymantaqa Laodicea Adventista iglesiawan 1863 watapi. Iskay historiapas—Belteshazzarpa hinallataq Milleritakunapa—“qanchis kuti” nisqapi aswan achka k'anchay chaskisqanmanta, tinkun Laodicea kuyuy third angelmanta Filadelfia kuyuyman, pachak tawa chunka tawa waranqa runakunapa kuyuy ninaman; hinaspa llakikuy p'unchayninkunapi, tarisqan tiempo ukhupi, maypachachus “qanchis kuti” nisqapi aswan achka k'anchay rikuchisqa kanan karqa.

Belsasarqa huk mensajertapas kuyuytapas rikuchin. Llakikuy p'unchayninkunapi mensajerqa “imaymana”-ta entiendenan tiyan, chayqa Cheqaq Kaymi; hinaspa chay “imaymana”-ta huk kuyuyman qhawachinan tiyan, Michael 2023 watapi iskay testigokunata kawsarichimuchkaptin.

Hebreo simi “mareh” nisqaqa (Cristopa rikch'ayninpa rikch'akuyninpa visiónnin), chaytaq Danielpaq ñawpaq versículopi hamuqta entiendesqanmanta reqsichisqa, chusku kuti qhawarichisqa Danielpa qhepa visiónninpi. Iskay kutita “visión” nispa tikrasqa, iskay kutitaq “apariencia” nispa. Ñawpaq kutipi Daniel chay simita versículo hukniyopi llamk'achin, chaypiqa “visión” nisqata entiendesqanta reqsichin; ichaqa huk kimsa kutikunaqa Danielpa visiónta experienciananmanta reqsichinku. Versículo suqtapiqa, Cristopa uyantaq karqa “illapapa ‘apariencian’ hina.”

Ñawpaq killapa iskay chunka tawa p'unchayninpi, hatun mayu Hiddekel sutiyaqpa patanpi kashaspaymi. Chaymanta ñawiykunata oqarirqani, qhawarirqanitaq; hinaspataq huk qhari rikurimurqa, linu p'achawan p'achasqa, wiqsanpi Uphaz-manta allin quriwan watasqa. Ukkhunpas berilo rumi hina karqa, uyantaq llipiy hina rikuriyniyuq, ñawinkunataq nina q'episqakuna hina, makinkunapas chakinkunapas sumaq llusq'isqa antamina hina llimp'iyuq, rimayninpa kunkañataq achka runakunapa kunkañan hina. Ñoqa Daniel sapallaymi chay rikuyta rikurqani; ñoqawan kakuq runakunaqa mana chay rikuyta rikurqankuchu. Ichaqa hatun katkatay paykunaman urmaykurqa, chayrayku pakakuyta ayqekurqanku. Chaymi ñoqa sapallayña saquesqa karqani, kay hatun rikuyta rikurqani, hinaspataq manaña kallpayoqchu karqani; sumaq kayniypas ukhupi ismusqa hinaman tukukapurqa, manataq ima kallpatapas waqaycharqanichu. Daniel 10:4–8.

Kanchis hebreo simipas “vision” nisqa t'ikrasqapas kanmi; chayta rimasunraq “mareh” sutiyaq hebreo simipa wakin kasqankunata ñawpaqman churarispa qhepaman. Ñawpaq versículokunapiqa “appearance” nisqanmi, chayqa hebreo simipi “mareh” nisqam. Chay kikin simin “vision” nisqata t'ikrasqa kachkan versículo dieciséispi. Versículo dieciséispiqa, Cristopa visionninmi Danielta llakisqa tukuchin.

Hinaqa, runakunaq churinkunapa rikchayninman hina hukmi simiykunata llamk'arirqan; chaymantataq simiyta kicharispá rimarirqani, ñawpaqniypi sayaqman nispay: Ay, taytay, kay rikuyraykum nanaykuna hawayman kutirimuwan, manataq kallpayta waqaychayta atinichu. Daniel 10:16.

Hebreo simipi “llakikuna” nisqaman tikrasqa simiqa huk charnelamanta nin; hinaspa Daniel chay versículopi rikusqan Cristopa rikurimuyninpa “visión” nisqaqa huk charnelta muyuchirqan. “Charnela” nisqaqa profecíapi huk muyuypa chiqnin, huk t'ikray pachata rikuchin.

“Ñawpa p'unchaykunaq historiankumanta yachakuykuna kanan tiyan; chaykunamanmi umalliyta waqyasqa, llaqa runakuna yachankupaq Diosqa kunanpas imaynachus ñawpaqmantapacha rurasqanta hina kikillan ñankunapi llamk'asqanta. Paypa makinqa rikukullanmantaq paypa rurasqanpi hinallataq nacionkuna ukhupipas kunan, imaynan evangelioqa ñawpaq kutipi Adamman Edénpi willasqa karqan chaymanta pacha hina.”

“Kanmi pacha-kunakachkanmi nacionkunapa hinaspa iglesiapa historiampi muyuykuy punto-kuna. Diospa providencianpi, kay sapa rikch'aq sasachakuykuna chayamuchkaptin, chay pachapaq k'anchay qusqa kan. Chayta chaskisqa kaptin, espíritu wiñay ñawpaqman puriy kan; ichaqa chayta mana chaskisqa kaptinqa, espíritu uraykuy hinaspa buque p'akisqa hina chinkay qatiykun. Señorqa Simiyninpi kicharisqanmi evangelio paqarichiq llamk'ayta, imayna ñawpaq pachakunapi apasqa kasqanta, hinaspa imayna hamuq pachakunapipas kasqanta, tukuytaq wisq'akuy maqanakama, maypichus Satanaspa atiyinkuna qhepa admirakuy kuyuynta ruwankaku.” Bible Echo, August 26, 1895.

Chunka suqtayuqtaq kay historiapi Beltesasar rikuchishanpa huk kutichiy punkunta sut'inchán. Chayqa iskayninpaqmi kutichiy punku kachkan: Republicano waqrapaq (suyupa) hinallataq Protestante waqrapaq (iglesiapaq). Chayqa huk sasachakuyta rikuchin, hinallataq chay historiapaq especial k'anchay qusqa kasqan punkutapas rikuchin. Danielpaq kutichiyqa karqan maypachachus Daniel “llamk'asqa” karqa, kimsa kuti llamk'asqa kaymanta iskayñiqin kutipi. Danielqa kimsa kutita llamk'asqa kanqa, hinaspataq iskayñiqin kuti llamk'asqa kasqanmi Danielpaq huk kutichiy karqan; chay kutichiytaq karqan kimsa kutiyanta iskayñiqin, maypichus Daniel “mareh” rikuyta rikarqan.

Hinaqtinga, runapa churinkunapa rikchaynin hina hukmi simiyta llamk'arirqan; chaymanta simiyta kicharirqani, rimarirqanitaq ñawpaqniypi sayaqman: Ay, taytay, kay rikuyrayku llakiyniikuna noqaman kutirimun, manataq kallpata waqaycharqanichu. Daniel 10:16.

Kimsa llamk'aykunata chaymanta aswan qhipaman rimarisun. Danielpa “mareh” nisqa simita tawa kuti llamk'asqanmantam ñawpaq kaqninpi paypa qhawasqanta entiendesqanmanta willakusqan karqa; qhipa kimsa kutitaq sut'inchanku imayna kasqanta, maypachachus pay chiqapta rikurqan chay rikch'ariyninpa rikchayninta. Kimsa kaq kutipi chay rikch'ayninpa qhawasqanta sut'inchán chunka pusaqniyuq versículopi, maypachachus kimsa kaq kutita llamk'asqa kachkan.

Chaymanta yapamanta hamuspa huk runapa rikch'aynin hina kaqmi llank'awarqan, hinaspan kallpachawarqan. Daniel 10:18.

Iskay kaq kutin llamk'ariypi, chunka suqtaqniyuq versículopi, “marah” rikuyman iskay kaq qhawariy hina kasqapi, kallpanqa chinkasqa kachkan; ichaqa kimsa kaq llamk'ariypiqa kallpan kutimun. Chunka versículopi, chunka suqtaqniyuqpi, hinaspa chunka pusaqniyuqpi Danielqa llamk'arikusqa kachkan. Soqta versículopi Danielqa Cristopa rikch'ayninta qhawan, chaymanta Gabrielta; hinaspa chunka versículopi Gabrielqa Danielta ñawpaq kuti llamk'arikun.

Chaymi ñawiykunata oqarirqani, qhawarirqani taqaytaq rikurirqani huk runata linu p'achawan p'achasqata, karan qori allin qori Uphazmanta watasqawan watasqata. Cuerponqa berilo rumi hina karqan, uyannintaq llihipiy hina, ñawinkunataq nina lamparakun hina, makinkunawan chakinkunawanqa llimp'inqa lliphisqa bronce hina, simin rimarisqantaq achka runakunaq simin hina karqan. Ñoqa Daniel sapallaymi chay visiónta rikurirqani; ñoqawan kashaq runakunaqa manam chay visiónta rikurirqankuchu; ichaqa hatun chukchuy paykunaman urmaykuspa, pakakuyta maskhaspa ayqekurqanku. Chayrayku sapallaymi saquesqa karqani, kay hatun visiónta rikurirqani, manataqmi kallpaqa noqapi qhiparqaranchu; sumaq kayniyqa noqapi ismuyman tukusqa karqan, manataqmi ima kallpaytapas waqaychayta atirqanichu.

Chaymiqa uyarisirqani siminkunapa rimayninta; siminkunapa rimayninta uyarispaqa, uywa puñuyman hina urmarqani uya urquypi, uyaypas allpaman qhawarisqa. Hinaspa, qhawariy, huk maki llamk'arirqani, chaymi qonqoriykunaman, makiykunapa t'aqllankunamanpas sayachirqani. Hinaspa paymi niwarqa: Daniel, anchata munasqa runa, entiéndey qanman rimashqay siminkunata, hinaspa cheqanpi sayariy; qanmanmi kunan kachamusqa kani. Kay simita niwasqanmanta qhepanqa, katkatatataq sayarirqani. Chaymantataq niwarqa: Ama manchakuychu, Daniel; ñawpaq p'unchawmantapacha sonqoykita churanki entiendenaykipaq, Diosniykippa ñawpaqenpi kikikita ñak'arichinaykipaqpas, simiykikuna uyarisqam karqan, hinaspa simiykikunraykumi hamuni. Ichaqa Persia suyupa kamachiqninmi iskay chunka huk p'unchaw hark'awarqan; ichaqa, qhawariy, Miguel, hatun kamachiqkunamanta huknin, yanapawaypaq hamurqan; hinaspa Persiaq reykunawan chaypi qhepakurqani. Kunanqa hamuni qanta entiendenaykipaq imakunas qampa llaqtaykikunaman qhepa p'unchawkunapi pasananmanta; rikuchisqaqa achka p'unchawkunaqpaqraqmi kashan. Daniel 10:5–14.

Chayqa qanchis chunka soqtayuq versículopi, Danielqa iskay kutita yapamanta llamk'asqa kachkan, Cristopa rikchayninta rikuspan.

Hinaspa chayhina rimaykunata niwarqan, ñoqaqa uyayta allpaman uraykachirqani, hinaspaq mana rimay atiyuqmi karqani. Hinaqtiná, qhawariy, runa churinkunaman rikch'akuq hina hukmi simiypa labiokunata llamk'arirqan. Chaymantataq simiyta kicharirqani, rimarirqani, ñawpaqniypi sayaqman nispa: Ay, señorníy, kay rikuyraykum llaquykuna hawanman kutimurqan, manataq kallpayuqchu qhipariqani. Imaynataq kay señorniypa kamachin kay señorniywan rimarinman? Ñoqaqa chay ratollapi mana kallpayuqña qhipariqani, manataq samaypas ukhuypi qhiparqanchu. Daniel 10:15–17.

Chaymiqa Danielqa kinsa kutita yapamanta llamk'asqa karqan, Gabriel rikhurusqanrayku, manam Cristoqchu.

Chaymantataq kutimuspataqmi huk runa rikch'aynin hina kaq hamuspa llank'i ykuwarqan, kallpachawarqantaq. Hinaspa nirqan: Ancha munasqa runa, ama manchakuychu; thak kay

qampaq kachun; kallpachakuy, arí, kallpachakuy. Pay rimaptiyqa noqaqa kallpachakuspaymi nirqani: Señorlláy, rimariychis; qanmi kallpachawarqanki. Hinaptinmi pay nirqan: ¿Yachankichu imarayku qamman shamuni? Kunanqa kutisaq Persia suyupa kamachiqninwan maqanakuyta; hinaspataq llusqisqaymantaqa, qhawariy, Grecia suyupa kamachiqninmi hamunqa. Ichaqa cheqaq qelqapi qelqasqa kaqta qanta rikuchisqayki; kaykunapi noqawan kуска sayaqqa mana pipas kanchu, aswanqa Miguelllam, qankunapa kamachiqniyki. Daniel 10:18–21.

Danielta kimsa kuti llamkhasqa kachkan, hinaspa ñawpaq kaqpi chaymanta kinsa kaqpiwanpas angel Gabrielmi payta llamkhan. Iskay kaq kuti llamkhasqa kaptinqa, Cristomi llamkhan. Danielqa chayllataq hebreo simita tawa kuti apaykacharqan, ichaqa chay tawa kutimanta ñawpaq kaqpi, huk ñiqipi, “vision” nisqata entiendesqanta rimarqan. Cheqaqta entiendenqa ancha importante, ichaqa mana kikillanchu cheqaqta kawsaypi riqsispa mallkiychiywan tupaqsiyan, imaynatachus payqa wakin kimsa kutipi rurarqan hina.

Danielpa llakikuynin p’unchayninkuna tukukuptinmi, rikuyta mallikurqan, chaytaqa llakikuynin p’unchayninkuna manaraq tukukuptinña unanchasqaña karqan. Chay mallikuyqa kimsan patamanta ruwasqam, kimsan llamk’aykunawan rikuchisqa. Ñawpaq llamk’aypas qhipa llamk’aypas Gabrielmi ruwarqan, chawpi llamk’aytaq Cristomi ruwarqan. Chay ñawpaqwan qhipa llamk’aykunataqa hebreo simipa alfabetunpa ñawpaq qhipa qillqankunami karqan. Chay iskay kaq patapitay Danielqa señorninwan tupaqninpi mana kasukuy huchasapa kasqanta reqsikun; chayraykun chawpi llamk’ayqa mana kasukuym karqan, hina kasqanta hebreo simipa alfabetunpa chunka kimsayuy qillqan rikuchisqan hina.

“Ichaqa Pedroqa manañam barcosninta ni cargankunata yuyarqanchu. Kay milagroqaqa, tukuy paypa rikushqan milagrokunamanta aswan hatun, paypaqmi karqa Diospa atiyinpa sut’i rikuchikuynin. Jesupiq rikurqa Huknin kasqanta, mayqinmi tukuy naturaleza munayninwan kamachirqan. Dios kayninpa kaypi kasqanmi kikinpa mana ch’uya kasqanta qawachirqan. Yachachiqninpaq munakuynin, kikinpa mana ñisqanmanta p’enqakuynin, Cristopa uraykachakuyninmanta agradecimienton, aswanqa mana tukukuq ch’uyanchaypa qayllanpi kikinpa qhelli kayninmanta unanchakuynin, llapanmi payta atiparurqa. Masinkuna redpi hap’isqankuta waqaychasqankukama, Pedroqa Qespichipqa chakinkunaman qonqorikurqa, kaynata qaparispan: ‘Ñoqamanta ripuy; huchasapa runam kani, Taytáy Señor.’”

“Chayqa kikllan karqan Diospa qullqi kawsayninpa kachkananmi profeta Danielta urmachirqan wañusqa hinata Diospa angelninpa ñawpaqenpi. Pay nirqan: ‘Sumaq kayniyqa ukhupi ismurqan, manataq kallpaytaqa waqaychayta atirqanichu.’ Chay hinallataq, Isaías Señorpa k’anchayninta rikuspataq qapariq: ‘¡Ay ñoqa llaqisqa! chinkasqañam kani; imaraykuchus ñoqa qanra simiyuq runam kani, qanra simiyuq runakunapa chawpinpitay tiyakuni; ñawiykunapa rikunñam Reyta, ejercitokunapa Señornta.’ Daniel 10:8; Isaías 6:5. Runakuna kay, pisi kallpayuq hinaspa huchayuq kasqanwan, Dios kaypa hunt’asqa allin kayninwan tupachisqa kaspas, tukuy hinantinpi pisiqaq, mana ch’uyachu kasqanta yacharqan. Chay hinam kasqa llaqaqnin Diospa hatun kayninta hinaspa qhapaq kachayninta rikuyta saquesqa kaqkunapaqqa.”

Pedruqa qaparirqanmi: “Ñuqamanta anchuriy; huchasapa runam kani” nispa; chaywanpas Jesuspa chakinmanmi hap’ipakurqan, Paymanta rakisqa kayta mana atisqanta yuyarispa. Qispichiqtaq kutichirqan: “Ama manchakuychu; kunanmantaqa runakunatan challwankiman” nispa. Isaiasqa Diospa santu kayninta, hinaspa kikinpa mana allin kasqanta rikuspam chaskirqan hanaq pacha willakuyta. Pedrutaq, kikinmanta sapanmanña ñak’arichisqa kaspas, Diospa atiyinpi atienekuyma pusasqa qhepata, Cristo rayku llamk’ananpaq qayasqa karqan. *The Desire of Ages*, 246.

“mareh” rikch’akuyqa Cristopa rikurimusqanpa rikch’akuyninmi, ichaqa angel Gabrielqa iskay ñiqinpi chaymanta tawa ñiqinpi Daniel “mareh” simita llamk’achisqanwanmi rikuchisqa kachkan. Ñawpaq kutipiq nisqalla karqan Belteshazzar chay rikch’akuyta entiendesqanta, ichaqa qhipa kimsa kutikunaqa Danielpa chay rikch’akuyta musyasqanmantam rikuchin. Chay kimsa kutikuna, maypichus Daniel chay rikch’akuyta musyan, chaypiqa paypas llamkhasqallataqmi kachkan.

Ñawpaq kutipi Gabriel llimphisqaña karqan, glorificasqa Cristo rikurimusqanmanta qhipaman; chay experienciam payta saqerqan “uyayman urmasqa hatun puñuypi, uya allpamanta qhawarisqa” hina. Chay visiónqa t’aqarisqatan ruwarqan, paywan kuskasqa kaqkunaqa “mana visionta rikurqankuchu; ichaqa hatun katkatay paykunaman urmaykusqa, chaymi pakakuyta ayqekurqanku.” Ñawpaq llakiypiqa, Jeremíasqa “sapallan tiyarqan, Diospa makimanta,” hinaspa Belteshazzarpiqa “manañam kallpaqa qhiparqanchu” “imaraykuchus” paypa “sumaq kayninqa ukhuypi ismuyman tukusqa karqan, hinaspa” payqa “manañam kallpata waqaycharqanchu.”

Huk kutin Gabriel payta huk ñiqin kutipi llamk’arqanña, chaymanta Gabrielqa Danielta churarqan qonqorinkunapi hinaspa makinpa t’aqllankunapi. Chaymantataq kamachirqan rimarisqan simikunata entiendenanpaq hinaspa sayarinanpaq; payqa sayarirqanmi, ichaqa chukchusqa kashaspa. Chaymanta Gabrielqa Danielman sut’incharin imakunas chay iskay chunka huk p’unchay llaqukuyninpi pasasqanta. Paymi reqsichin, Persia nacionpa reykunawan iskay chunka huk p’unchay tinkuspa maqanakusqan qhepaman, Michael hanaq pacha-manta uraykamusqanta maqanakuyman yaykunanpaq; hinaspa Gabriel hamusqanta Danielpa mañakusqankunata kutichinanpaq hinaspa Danielman sut’inchananpaq: “imakunaq qampa llaqtaykikunaman qhepa p’unchaykunapi chayanqa.” Michael hanaq pacha-manta uraykamusqan pacha, Gabrielqa kachkasqa karqan qhepa p’unchaykunamanta Danielman sut’inchananpaq.

Gabrielpa sut’inchasqanqa Danielman qusqam karqa iskay chunka hukniyuq p’unchay llakiywan waqaychasqanpa tukukuyninpi; chaymi, Apocalipsis qelqapa chunka hukniyuq kaq capitulonpa siq’imanta siq’iman churaypi, rikuchin maypichus Ezequiel chunka qanchisniyuq kaq capitulonpi iskay kuti kamachisqa kachkan wañusqa tullukunaman willakuyta, iskay profetakunata sepulturankumanta hatarichinapaq. Chayqa pasan Miguel hanaq pachamanta uraykamuspa Moisespa cuerponta kawsarichisqan p’unchaypi, Satanaswan mana rimanakuspa Judas qelqapi. Danielqa manaraqmi chaypi tukukunichu: Gabriel waqay p’unchaykunamanta lliw qhawayta qosqanmanta qhepataraq iskay kutita yapamanta llamkhasqa kanqa.

Gabriel tukukuptinmanta, Danielqa “uyainta allpaman churakurqan, hinaspa upallaq tukurqan”; chaymanta Cristo Kikinmi Danielpa “simikunata llamk’arqan”; chaymantataq Danielqa “siminta kicharirqan, rimarirqan, hinaspa ñawpaqpi sayaqman nirqan: Ay wiraqochiy, kay rikuchisqawan

llakikuyniykuna noqaman kutimurqanku, manataqmi kallpayta waqaychayta atirqanichu. Imanam kay wiraqochiypa kamachin kay wiraqochiyninwan rimayta atinman? Noqamantaqa, chaylla pacha manañam ima kallpaypas noqapi qhiparqanñachu, nitaq samaypas noqapi qhiparqanñachu.”

Cristota rikuywan paywan rimaypas Danielta allpaman pampacharin. Upallalla karqa, hinaspalla chayllapi qhipanman karqanman, mana Cristos siminta llankhaptinchu, imaynachus Isaiaspa siminta altarpí kashaq rawraywan llankharqan chayhina.

Kay yachayta qatinqin qillqapi qatiquasun.

“Isaiasmi kay qhawaypi Señor-ninpa k’anchayninta, hatun kayninta qhawarispa, Diospa ch’uya kayninwan, santu kayninwan sinchita llump’achisqa karqa. Ancha llakiyoqmi karqa chay mana tinkuyniyoq hunt’asqa kay kamachiqninmanta, hinaspa huchasapa puriyninkumanta paykunapa, paywan kуска unayña yupasqa karqanku akllasqa runakuna Israelmanta Judahmanta. ‘¡Ay noqallaymanta!’ nispa waqasqa; ‘chinkasqa kashani; imaraykuchus qanra simiyoq runam kani, hinaspa qanra simiyoq llaqta ukhupim tiyani; ñawiykunaqa qhawarirqanmi Reyta, ejercitokunapa Señor-ninta.’ Verso 5. Hinallataq, hina hina Diospa kayninqa hunt’asqa k’anchaypi, uku santuario ukhupi sayaspa, yachasqa karqa, sapa mana hunt’asqa kayninwan, mana atiywanpas saqisqa kaptinqa, waqyasqa kasqan ruwayta tukuyta mana hayk’aqpas atinqachu. Ichaqa serafín huknin kachamusqa karqa llakiynta qichunapaq, hatun misiónninpaq allichanapaqpas. Altar-manta kawsay nina rawrayta siminman churapusqa karqa, kay simikunawan: ‘Qhaway, kayqa simiykita llamk’arqanña; mana allin ruwaysikiqa qichusqanñam, huchaykipas pichasqanñam.’ Chaymantataq Diospa rimaynin uyarikusqa, nispa: ‘¿Pitataq kachasaq, pitaq noqayku rayku rinqa?’ Isaiastaq kutichisqa: ‘Kaypi kashani; kachaway.’ Versos 7, 8.”

“Hanaq pacha watukuqmi suyayasqa kachaqa kamachirqan: ‘Riy, kay llaqtata willay: Cheqaqtapuni uyariychik, ichaqa ama entiendenkichikchu; cheqaqtapuni qhawariychik, ichaqa ama reparankichikchu. Kay llaqtapa sonqonta wirayachiy, rinrintata sasachiy, ñawinkunatapash wich’ay; ama ñawinkuwan qhawanapash, ama rinrinkunawan uyarinanpash, ama sonqonwan entiendanapash, kutirikunapash, hampisqa kananapaqpas.’ Versículokuna 9, 10.”

Profetap ruranapaqa sut’illa karqa; payqa kacharqa sinchi kunkawan rimarisha hatun mana allinkunata hark’ananpash. Ichataq manchakurqa chay llamk’anata qallarinanpash mana ima suyakuypa takyayninwan. “Señor, ¿hayk’aqkamataq?” nispa tapukorqa. Verso 11. ¿Manachu mayqinpas akllasqa runaykikunamanta ima hayk’aqpas entiendinqaku, arrepentekunqaku, hinaspa hampisqa kanqaku?

Paypa alma llakiyqa pantasqa Judá raykuqa manam yanqallapaq apasqa kananchu karqa. Kachamusqankupis manam llapallantaq mana rurayninnaqchu kanqa karqa. Ichaqa, achka miraykunapaq yapakusqa mana allinkunaqa manam paypa p’unchayninpichu qichusqa kayta atinqachu karqa. Llapa kawsayninpiqa suyaywan, sinch’i sonqowan yachachiq kanan karqa—suyakuypa profeta hina, chaymanta t’aqwirisqa chinkaypa profeta hinapas. Diospa munaynin tukukuypi hunt’asqa kaptin, llapan rurayninpa hunt’a rurun, hinallataq Diospa llapa chiqap willaqninkunapa llank’asqankupa rurunpas, rikurinqa. Huk puchuqlam qispisqa kanqa. Kay hina kananpaqmi, waqyaykunapas mañakuykunapas hatarichisqa suyupi qusqakunan

karqa, Señor nisqa: “Llaqtakuna runaynaq tukusqankama, Wasikunapas mana runayuy kaptinkama, Hallp’apas llapanpuni ch’usaq tukusqankama, Señor runakunata karuman apachinkama, Hallp’a chawpipipas hatun saqisqa kanankama.” Versículo 11, 12.

“Llasakuy hatun taripaykuna mana wanakukuqkunaman urmaykunaqa,—awqanakuy, ayqekuy, ñak’ariy ñit’isqa kay, kallpatawan hatun yupaychayta nacionkuna ukhupi chinkachiy,—tukuy chaykunaqa hamunan karqan, chaykunapi piñakusqa Diospa makin kasqanta riqsispa, arrepentikuymen pusasqa kanankupaq. Chunka ayllukuna norte suyupi kaq qhapaq kamachikuy mantaqa utqaylla nacionkunaman ch’iqch’isqa kanankurqan, llaqtankupas chunyachisqa saqisqa; awqa nacionkuna tukuchiynin soldadokunaqa hallp’ankuta huk kutitaq huk kutitaq pampachkanankurqan; Jerusalénpas tukukuypi urmanan karqan, Judápas preso hina apasqa kanampaq; ichaqa Aunqisqa Hallp’aqa mana wiñaypaq llapanpuni saqisqa kanmanchu karqan. Hanaq p’unchawmanta hamuq watukuqpa Isaiasman qochakusqan kaymi karqan: ‘Chaypiqa chunka hukninmi kanqa, Chaypas kutimunqa, mikhusqataqmi kanqa: t’ela sach’a hina, roble hina, Maykunapipas kawsaynin ukhupi qhiparin, raprankuta urmachiptinku: Chay hinallataqmi ch’uya muruqa chaypa kawsaynin kanqa.’ Verso 13.”

“Diospa munasqan qhipaman junt’akunanmanta kay taqya sonqonpi Isaiasta kallpacharqun. Imataq, kay pachapi atinyuqkuna Judá suyutaq contranpi churakunku chayqa? Imataq, Señorpa kachamusqan willakuq tinkunqa churanakuywan hinaspa hark’akuywan chayqa? Isaiasqa qhawarqanmi Reyta, ejercitokunapa Señorinta; uyarirqanmi serafinkunapa takisqanta: ‘Tukuy kay pachaqa paypa hatun k’anchayninwan hunt’asqa kachkan’; hinaspa paypaq karqanmi Jehová Diospa kutirikuspa urmaykusqa Judáman willasqankuna Santo Espiritupa huchata reqsichiq atiyinwan kuska rinankupaq nisqa promesa; chayraykun profetataqa ñawpaqninpi kaq llamk’anapaq kallpachakurqan. Versículo 3. Tukuy unay, sasachakuywan hunt’a misionninta junt’aspan, kay rikuyta yuyaripa purirqan. Soqta chunka wata aswanpas, Judápa churinkunapa ñawpaqenpi sayarqan suyay profeta hina, iglesiapa hamuq p’unchawpi atipayninmanta willakusqankunapi astawan astawan sinch’iyakuspa.” Profetas y Reyes, 307–310.